

NOORD-BRABANDER.

Dingsdag, 14 Februarij.

DUITSCHLAND.

Den 26 Januarij zijn de Koning van Napels en zijne jeugdige gemalin, onder het bulderen van het geschut, en het verdoord geyuch eener ontelbare volksmenigte, in hunne hoofdstad aangekomen. De stad was als waren de stad en de Villareale op het heerlijkst verlicht. Daags daarna had de koninklijke familie, in de Bomkerk, plaats. Het koninklijke paar begaf zich naar Waarts in eenen laterijken statie op togt, waaraan het gestadige bulderen van het geschut van de vier kasteelen, behoevend van de ter reede liggende oorlogschepen nog meer plegtigheid bijzette.

FRANKRIJK.

PARIS, den 9 Februarij.

De afgevaardigden zetten haare discussien over de gemeene tervat voort, zonder dat dezelve iets belangrijks oplekeren. Men zegt, dat hij het bestuur eene mededeeling van 2 Heden Paus ontvangen is, waarbij deze op nieuw op de ontvanging van Ancona aandringt. Die mededeeling zou door de kabinetten van Weenen en Napels worden ondersteund. Zulks schijnt echter niet in de bedoeling van ons bewind te liggen, en men spreekt er zelfs van, op nieuw versterkingen naar Ancona te zenden.

De hertogen van Orleans en Nemours bezochten gisteren het militaire hospitaal *le gros caillon*, en lieten bij hun vertrek eene som van 10,000 fr., voor de zieken en wonden, achter.

De koninklijke correspondentie heeft voor alreest het bericht van eenen overval op den Sultan te Beyroet. Alles doet denken dat deze, door den *Messager des Chambres* het eerst medegedeelde tijding, van allen grond ontbloeit is.

Van den 10. De hertog van Orleans neemt heden een bataillon van elk regiment der bezetting van Parijs in oogenzichte.

Dezer dagen zijn onderscheidene reizende commissien in bezicht genomen, omdat zij leden zijn van de zoogenaamde *société des familles*.

Het twistgeschied tusschen den heer Dupin en den maarschalk Clausel heeft opgehouden. Op den tweeden brief van laatste genoemd, zijn de heeren Odillon-Bartot, Mauguin, Thiers en Guizot tusschen beide gekomen, en is de zaak door hen in der minne geschikt. — De maarschalk heeft gisteren voor het eerst de zitting der afgevaardigden bijgewoond.

Volgens eene officiële lijst, was onze vloot, op 10. Januarij 1837, sterk 346 bodems, waaronder 51 linijschepen, 63 fregatten, 22 oorlogskorvetten, 29 prikken, 31 stoomschepen, enz.

Brieven uit Götz verzekeren dat de jonge hertog van Bordeaux, in den aanstaanden zomer eene reis door Europa zal doen, verzeld door den graaf en de gravin de Clermont-Tonnerre. Verleden jaar heeft men echter reeds van het doen dier reize gesproken, waarop de prins alstoen door den marquis de Bouillé zou zijn vergezeld geworden.

SPANJE.

Men meldt uit Bilbao, onder dagteekening van den 30 Januarij, dat de generaal Espartero naar Madrid had geschreven, dat hij geenerlei beweging kon ondernemen, ten zij de noodige leeftoet voor zijne troepen, voor den tijd van veertien dagen verzekerd was; en dat de minister de Mendizabal dien ten gevolge dringende bevelen had uitgevaardigd, om dien vereischten voorraad levensmiddelen ten spoedigste bijeen te brengen, en dus aan Espartero elk voorwendsel tot langer dralen te ontnemen.

Twee aanzienlijke bewoners van Bilbao zijn thans te Madrid aangekomen, met eene zending der stadsregering, om uit de Spaansche schatkist terugbetaling te erlangen van eene som van meer dan twee miljoen realen, welke uit stads kas, gedurende het beleg ten behoeve der bezetting, zijn voorgeschoten.

De verkoop van nationale of geestelijke goederen, wordt te Madrid en in den omtrek wel voortgezet, doch op eene zeer langzame wijze. Er moet eene vereeniging van verscheide rijke kapitalisten bestaan, die zich, dikwijls voor een spofprijs, van alle de in veiling gebragte goederen meester maakt, en men wil, dat een der ministers persoonlijk, bij deze speculatie belang heeft. Het aantal kloosters die thans, alleen in de provin-

DICERET VERUM QUID VERAT?

MORATIUS.

de Madrid, bestemd zijn om afgebroken te worden, bedraagt meer dan honderd. Reeds is men met dat werk der verwoesting hier en daar druk bezig.

— Van de zijde der Fransche regering zijn de volgende telegraphische berichten openbaar gemaakt:

Bayonne, den 7 Februarij, ten twee uren. Den 5den is de generaal Ribera met twede lagerschutelingen, te zamen 9,000 man sterk, te Portugalette aangekomen; en den 5 verwachtte men hem ieder oogenblik te San Sebastian, om de krijgswegingen tegen Tolosa en tegen de linien langs de Bidassoa te beginnen.

Bayonne, den 8 Februarij, op den middag. De generaal Riva is den 6 met 6,000 man te San Sebastian aangekomen; hij heeft gisteren Rentevia en Alza bezet.

Perpignan, den 7 Februarij. Twee honderd Carlisten, die Elvia overleerd en ons grondgebied geschonden hadden, zijn gisteren op den onzijdigen veld van de bataillons overste Froidefond, met zes kompagnien van het 26ste regiment van linie en dertig jagers te paard van het 11de regiment, omsingeld. Deze opstandelingen, waarbij zich vier officieren bevonden, hebben de wapenen neder gelegd en zijn, onder sterk geleide, naar Mont-Louis gebragt.

Men ziet uit deze berichten, dat thans eindelijk met de sedert lang aangekondigde krijgswegingen van de generaal der Koningin een begin is gemaakt. De beide dorpen Alza en Rentevia, die de generaal in den loop van den 5 Februarij moest bezetten, liggen niet verre van San Sebastian, in de richting van de steeg door de Carlisten ingehoudene zeepaats Eneuterria. Het zal nu echter te Barden staan, of Espartero, die nog niet schijnt te zijn, in gemeenschap met Ribera zal handelen, en of ook Alaix uit Vittoria zal willen optrekken. Den 1 Februarij hebben 2000 man van de bezetting van Bilbao eene verkennning naar de zijde van Munguia gedaan. De aldaar aanwezige Carlistische troepen kwamen echter oadertijk onder de wapenen; de Infant Don Sebastiaan plaatste zich aan derzetter hoofd, en men verwachtte reeds dat het tot een treffen zou komen, toen men de Christinos met eenige overhaasting naar Bilbao zag terug trekken.

— Aan het slot van een bijzonder bericht uit Madrid, van den 2 Februarij, heest men: "Indien men van verscheidene kanten ingekomen berichten gelooven mocht, zou het reeds zeer ongelukkige Spaaje thans ook gevaar loopen van door de pest bezocht te worden. Zeker is het, dat in gevangnissen van Carthagea en Cadix, waarin duizende Carlistische gevangenen, als opgepropt zijn, kwaadaardige koortsen heerschen, die zeer vele lijdens wegsteppen. Ook in de Madridsche hospitalen heerschen moorddadige ziekten."

(De vrees voor het uitbraken van de pest in Spanje, is waarschijnlijk een gevolg van de verschijning dier kwaal op de Barbarijsche kust. Intusschen vermelden de laatste berichten uit Toulon, dat de pest zich nog nergens anders in Barbarije dan in de stad Tripoli heeft vertoond, en dus het gerucht, als of zij reeds tot Tunis en zelfs tot het naburige Constantine was overgeslagen, geheel ongegrond is geweest. Natuurlijk stelt men in dit laatste te Toulon groot belang, daar de verschijning der pest in Constantine een groote hinderpaal tegen de nieuwe onderneming der Francken in dat gewest zou zijn.

ENGELAND.

De Minister Russell heeft, in den avond van den 7 Februarij, het door hem aangekondigde ontwerp van wet tot hervorming der municipale corporatien in Ierland werkelijk ingediend. Dit ontwerp verschilt slechts zeer weinig van dat, hetwelk in het vorige jaar door hem is voorgedragen, doch toen door het Hoogerhuis verworpen is. De Minister heeft in eene lange redevoering betoogd, dat de rust in Ierland slechts kon bewaard worden door aan de katholieke bewoners gelijke regten, en aan de protestanten te verzekeren; dat daardoor ook alleen het bestaan van zulke genootschappen als de Katholieke kon worden voorgekomen; en dat het ministerie, in naam van allen tegenstand en van de onaangename ondervinding omtrent het verwerpen van vroegere wetten, niet zou ophouden van Ierland in den geest van den grooten Fox te besturen, die eene geheele gelijkstelling der Katholieken aldaar hoogst wenschelijk achtte. — De beradslaging over het voor-

lord Russell heeft dadelijk, in de genoemde zitting, een zeer hevig en loon aangenomen. De sprekers der behoudende partij, zoo als de heeren Jackson en Shaw, beweerden, dat het ware doel der wet was, om alle gezag in Ierland uit de handen der Protestanten in die der Katholijken over te brengen. Zij lieten het niet aan scherp te vallen tegen O'Connell en diens associatie ontbraken. Deze antwoorde met geen mindere bitterheid, en bragt zijne gelfelde stelling te berde, dat, indien aan Ierland geen regt worde gedaan, de handhaving der Unie tusschen dat eiland en Grootbritannien onmogelijk is. De beraadslagingen zijn den 7den nog niet afgelopen, maar zouden den volgenden dag worden voortgezet.

— In de zitting van de Kamer der gemeenten van den 8 dezer, heeft lord John Russell verzocht de bill, betrekkelijk de Iersche corporatien te mogen indienen. Men weet van welk groot gewigt deze bill is. Ook zeggen de Engelsche dagbladen, dat daarmede wezenlijk de parlementaire strijd begint. De discussie over de motie van John Russell was ongemeen levendig, en alle bekende sprekers in de kamer, zoo ministeriëlen als tot de oppositie behoorende, hebben daaraan deel genomen. De debatten hebben geheel de zittingen van 8 en 9 Februarij opgevald. Eindelijk heeft de kamer verlot tot de indiening der bill gegeven.

— De Kamer der Lords heeft hare zittingen tot aanstaanden dingsdag geschorst.

— Gisteren hebben de ministers eene bijeenkomst van het Colonial Office gehouden, die verscheidene uren geduurd heeft.

— De gezondheidstoestand der hoofdstad is sedert 3 à 4 dagen verbeterd, en men hoopt er spoedig van de influenza te zullen bevrijd zijn, die er vele treurige herinneringen zal achter laten.

BELGIE.

In den Belgischen *Moniteur* van den 7den vindt men een vergelijkenden staat van de opbrengst der indirecte belastingen over 1836, die de volgende uitkomsten oplevert: regten op den in- en uitvoer, fr. 8,342,185,54, door het budget gesierd op 8,000,000. Accijnzen fr. 16,768,255,15, gesierd op 19,070,000. Naar de raming van het budget, had de belasting op de suiker moeten opbrengen, de additionele opcenten en het zegel er onder begrepen, fr. 1,870,000; terwijl deze accijnzen maar fr. 205,569,11 heeft opgebracht; op dit enkele artikel bestaat er dus een te kort van fr. 1,664,420,89. — Registratie fr. 26,117,800,46, gesierd op 23,262,000; posten fr. 2,405,547,64, gesierd op 2,140,000. — Het totaal der ontvangsten belooft dus 53,635,768,59 fr.; de ramingen bedroegen 52,472,000; en is er een overschot van fr. 3,463,533,44, op drie takken der middelen, en een te kort van fr. 2,301,764,86 op één enkel. Ten slotte blijft er een overschot van fr. 1,161,768,59.

— Men herinnert zich dat bij een vonnis bij defaut van de civiele regtbank te Brussel, Koning Willem veroordeeld is geworden om aan de Algemeene Maatschappij (de voormalige bank) te betalen eene som van 17 millioen 495,634 Francs 99 Centim. Krachtens dit vonnis heeft thans de Bank beslag gelegd, om hetzelfde naderhand geregeld te doen verkoopen, op het gebouw dienende tot magazijn voor den Koninklijken Schouwburg, rue de la Fiancée, en welk gebouw een persoonlijke eigendom van Koning Willem is.

De kosten der procedure, registratie, expeditie, enz., in deze zaak bedragen reeds 247,238 Francs 35 centimes.

— De griep breidt zich hier al meer en meer uit, en rigt de meeste verwoestingen onder het garnizoen aan.

NEDERLANDEN.

GRAVENHAGE, den 13 Februarij.

Blijkens een bericht van den Opperkamerheer zal het hof, van af den elfden dezer, den ligtten rouw, voor den tijd van drie weken aannemen, ter gelegenheid van het overlijden van Z. K. H. den Groothertog van Mecklenburg Schwerin.

— Gepasseerden donderdag is er een luisterlijk bal bij Z. K. H. den Prins van Oranje gehouden, hetwelk tot laat in den nacht geduurd heeft en bijgewoond is door verschillende leden van het Koninklijk huisgezin.

— De lastige ongesteldheid, welke tegenwoordig allerwege de bevolking, in eene hooge mate, aantast, heerscht thans nog in deze residentie. Slechts weinige huisgezinnen zijn van deze plaag verschoond. Aan de verschillende ministeriën en bureaux wordt zulks bijzonder gevoeld. Onder anderen lijdt daaraan ook Z. Exc. den Secretaris van Staat. Den 9 dezer is in den Franschen schouwburg geene voorstelling gegeven kunnen worden, vermits een groot deel der acteurs door de griep wordt gekweld. De bezetting der hofstad ligt almede, voor een groot deel, aan deze ongesteldheid. Men merkt hier op, dat vooral de jeugd door de griep wordt aangetast. Geheele scholen zijn daardoor als het ware ledig. Men ondervindt echter hier, gelijk bijna overal elders, dat de griep wel zeer lastig, maar niet zeer gevaarlijk kan worden beschouwd, vooral wanneer men bij tijds de noodige hulpmiddelen, daartegen aanwendt. In verschillende steden als Breda, 's Bosch, Delft, Leyden en elders schijnt zich die kwaal door ons land te verspreiden.

— Te Rotterdam hebben zich, even als te Amsterdam, spo-

ren van hondsolheid geopenbaard, en is dien ten gevolge een boden, de honden los langs de straten loopen.

— In de *Kath. Nederl. Stenmen*, van 11 Februarij, komen de volgende tijdingen onder het opschrift *Berigten*, voor: » Wij hebben in ons vorig nummer eenen droevigen taak vervuld, door het wederregtelijke, uit onvreemde dunnegestrelen, waarvan men zich tegen ons gescheidenen, te openbaar te maken. Nog op dit oogenblik gaan sommige provincien van ons vaderland, en vooral Gelderland, onder een wreede inlegering, welke aan de Dragonnades in Frankrijk, en aan de Napoleontische garnisaires herinnert, gebukt; en het is daarom onze plicht, om het geweld te blijven openbaar maken langs den wettigen weg, dien de vrijheid van drukpers ons aanbiedt; daar men toch den vervolgenden het beklag wegens de verdrukking die zij lijden, niet euvel kan afnemen, en voortzeker het geroep van een aantal, met militaire overkropte Nederlandsche burgers niet vreemd, onverwacht, of onregtmattig kan schijnen in de oogen van diegenen, welke de wet, die zij zeggen voor te staan, mondwillig schendende en vertrappende, opschuldige burgers blijven knevelen en persen. »

— » Door verschillende gemeenten en andere personen, meestal van de geringste en armste klasse, zijn adressen aan de Gouverneurs, en ook aan zijne Majesteit den Koning ingezonden met verzoek om schadevergoeding voor het onderhoud van de bij hen gehuisveste militairen, en om met andere ingezetenen de inkwartiering gelijkelijk te dragen. Op al die requisten, waarvan sommigen reeds bijna een jaar geleden zijn ingediend, werd geen antwoord gegeven, en terwijl alzoo van regeringswege geenerhande maatregelen tegen deze schreeuwende onregtvaardigheden worden genomen, onthouden de burgemeesters ten platten lande en in de kleinere steden, aan de armste hunner ingezetenen, wanteer zij tot de overal wedersprokene secte behooren, die kleine sommen gelds, waardoor broedsgebrek veler lot is geworden. »

— » De burgemeester van Epe, (Prov. Gelderland), heeft aan de gescheidenen verklaard, dat hun geen geld voor de militaire inlegering zal worden betaald. Intusschen zijn aldaar de militairen ook wederom alleen bij de gescheidenen ingelegerd, zoodat de ouderling en de diaken, ieder tien man hebben moeten ontvangen. »

— » Onze broeder Klaas Smitt, van Oosterwolde, die door een en dertig soldaten met eenen officier, gelijk wij in ons vorig nummer mededeelden, zijne stille woning zag innemen, en dezelve gedurende eenige dagen zonder schadeaantasting onderhield, heeft deswege persoonlijk op de audientie van Z. M. aan Hoogstdenzelve zijne klachten ingebracht. »

— » Wij zijn thans in de verlegenheid van het juiste bedrag der boeten, welke in de procedure van de gescheidenen, wegens de onderlinge bijeenkomsten, die zij niet mogen betalen, gevorderd, op te geven. Aldaar is door hen van huone armoede werkelijk betaald, en in 's lands kas gestort voor boeten en kosten, vier duizend vier honderd en zestig gulden. Het gezamenlijk bedrag der veroordeelingen bedraagt in die provincie zes duizend acht honderd en zestig gulden, zoodat er nog ongeveer vier en twintig honderd gulden betaald moet worden. »

— » Men heeft eerst diegenen aangesproken, wier meubelen of geringe erfjes eenige zekerheid gaven, dat de betaling zoude volgen. Thans verkoopt men niet alleen huisraad, maar zelfs kleederen en kindergoed van die armoedigen, die niets anders bezitten. Zoo werd te Oenkerk, in Vriesland, eenig huisraad en kindergoed van iemand, die overigens niets had om de boeten te betalen, verkocht, en men heeft aldaar het buitensporige geweld gepleegd, van zelfs de vrouw des veroordeelden te dwingen, om nog eenen rok uit te trekken, die daarop verkocht is. »

— Te Drogchum is een onzer armoedigste broeders, die mede niets had om de boeten te betalen, deswege gevangen gezet. »

— » Als eene nieuwe soort van belasting, welke men van ons gescheidenen wil heffen, dient ook te worden aangemerkt de maatregel, te Hattem omtrent het adres der gescheidenen aan Zijne Majesteit genomen. In weêrwil van art. 161 der Grondwet, vordert de Burgemeester van die plaats dat ieder gescheidene op een afzonderlijk zegel zijne belangen zal indienen. Bij missive is daarvan kennis gegeven aan den griffier der Staten van Gelderland, maar namens Zijne Excellentie den Gouverneur is geantwoord, dat daarin geene verandering kon worden gebracht. »

Aan dusdanige belemmeringen is het te Hattem en op andere plaatsen toe te schrijven, dat het adres, waarop de handteekeningen moeten worden gecertificeerd door het plaatselijk bestuur, tot nog toe niet werd ingezonden, overeenkomstig de voorschriften van 's Konings beault. »

— » Onze leeraar van Velzen, in de Knype een dorp in Vriesland, onder het gebied van de regtbank Heerenveen, op eersten Kersdag predikte, werd doof den Grietman van die plaats in de borst gegrepen, en met geweld van de plaats waar hij stond, afgetrokken. Aan den predikant, die zich tegen genoemden Grietman op het vonnis der vrijpraak der Regtbank van Heerenveen beriep, antwoordde hij: » ik ben zelf de wet! » En inderdaad is zulks ten opzichte van de gescheidenen eene waarheid. »

— » Op Zondag den 15 Januarij 11., kwam een commissaris van policie te Loeuwarden met eenige dienaars in het gewone huis der bijeenkomsten van de gescheidenen aldaar, op het

ogenblik dat de godsdienstoefening eindigde. Zij vertrokken na de namen der gescheidenen te hebben opgeschreven. Het gewone gevolg van dezen opzienbarende maatregel was, dat het graauw zich in groote menigte voor het huis vergaderde en na het vertrek der politie geweldig tegen de deuren en vensters begon te slaan, en sommige leden der gemeente, die het huis nitingen, met slagen, stooten en goojen mishandelde. De commissaris van politie kwam vervolgens terug, en verklaarde aan den predikant van Velzen, aldaar tegenwoordig, dat het huis indien hij daar bleef, in den avond waarschijnlijk geplunderd en omver gehaald en de predikant welligt omgebragt zoude worden. Onze leeraar verliet het huis, begeleid door eene klein uitjouwende menigte, terwijl dat gedeelte van de stad als in opstand was. Z. Ew. ontquam gelukkig zijnen vervolgers, door een eind weegs in de trekschuit zijnen weg te vervolgen.

Des anderen daags kwam een commissaris van politie bij onzen broeder Meijerink, alwaar de bijeenkomst gehouden was, en verklaarde tot viermaal toe, »dat hij wel de huizen der buren, maar niet dat van Meijerink wilde beschermen!»

— »Op de meeste plaatsen gaat de prediking voort, en het getal der gescheidenen neemt iedere week toe. De goedertierene God heeft ons tot nog toe bewaard, dat wij, hoe fel ook bepauwd op sommige plaatsen, tot geenen vleeschelijken ijver oversloegen, noch vleeschelijke wapenen aangrepen. Daarvoor beware hij verder zijn volk in Nederland, te midden van de hevigste verzoeken. Daartoe vermanen wij onze broeders. Maar mogt dan ook onze ijver niet verflaauwen, om ons in een land, dat 's Heeren wet verliet, en waarin de gemeente des heeren verdrukt wordt, van de geestelijke wapenen te bedienen! Mogt des heeren volk zich verootmoedigen voor hem, en biddende worden niet alleen om persoonlijk behoudenis, maar ook om de uitbreiding en den geestelijken wasdom der gemeente Christi! Daartoe geve hij de zijnen dat zwaard des Geestes, hetwelk in Gods woord, dat levendig, krachtig en scherpsnijdender is dan eenig tweesnijdend zwaard, opdat Zijn licht schijne in de duisternis!» Amen.

GESCHIEDKUNDIG OVERZICHT DER EPIDEMIËN VAN GRIPPE IN EUROPA.

(Vervolg en slot van ons vorig nummer.)

Eene Catarrhale Epidemie, geheel gelijk aan die van 1580, die vooral in Italië in 1627 woedde, wordt kortelijk beschreven door Buoncuore en Zachias: de voornaamste teekens waren de hoest, heescheheid en keelontsteking; — en Willis zag eene dergelijke te Londen in 1656, in welke stad, gelijk in zoo vele andere steden van Engeland, vele duizenden van dezelve het slagtoffer werden. In Venetië tastte zij, volgens Paulini, meer dan 60,000 personen aan in ééne week. — In ons Vaderland woedde dezelve weder in 1669, volgens de korte en onnaauwkeurige beschrijving van Fanoisius Guido, die haar eene epidemische, tot hiertoe ongehoorde ziekte noemt. Ook de Leidsche Hoogleraar Sylvius de la Boë, die er zelf aan stierf, had deze Epidemie in de Nederlanden beschreven, en Etmuller in Duitschland.

Die van 1675 en 1676, beschreven door Rayger in Hongarije (in de *Éphem. Nat. Curios.*) Peu in Frankrijk (in *Prat. des Accouchim.*); Sydenham in Engeland en Etmuller in Duitschland, was, veel meer algemeen. In Presburg bleef niet één huis of huisgezin verschoond; echter stierf daar niemand; in Parijs was de ziekte meer hoosaardig; ook in Londen, waar de beroemde Willis aan dezelve stierf, en over het algemeen vele geneesmiddelen en vooral bloedontlastingen zeer nadeelig waren.

In de 16de en 17de eeuw waren er dus verscheidene Catarrhale Epidemiën geweest, onder welke die van 1510, 1557, 1580 en 1675 de voornaamste en uitgebreidste waren: — nog verscheidene anderen, door eenige Schrijvers opgenoemd, gaan wij met stilzwijgen voorbij, dewijl het uit de meestal zeer onnaauwkeurige beschrijvingen van dien tijd niet genoegzaam blijkt, dat ook die tot de influenza behoorden.

In de 18de eeuw echter vinden wij een veel grooter aantal derzelve, en meer naauwkeurig beschreven door mannen, als Lancisi, Fr. Hoffman, Fluxham Morgagni, de Haën, Sauvages, Stoll en anderen.

De eerste Epidemie dier eeuw begon in het voorjaar van 1709, toen de zoon warme zomer van het vorige jaar door een' uiterst strengen winter was gevolgd. De voorboden waren eene algemeene matheid, huivering, door koortsbitte gevolgd, hoofdpijn, steking en drukking in de borst, harde pols, slapeloosheid en benaauwheid. Spoedig ontstonden dan vrij hevige keelpijn, stekingen in de zijde en opgeven van bloed. De gebouwen en gevangnissen bleven van de ziekte bevrijd, dewijl dezelve, volgens Lancisi, dicht bij fornuizen waren, die de lucht verwarmden; ook de vrouwen waren er minder aan blootgesteld, dan de mannen; en de rijken, die zich voor de koude konden wachten, kwamen er ook meereendeels met eene verkoudheid af: maar de ziekte woedde het hevigst onder het volk en de menschen met een zwak gestel; en echter ontsnapte de meesten het dreigend gevaar, indien er zweet: neusbloeding of overvloedige urine ontstond; de sterfte was in Rome 16 per 100.

Hierop volgt de ziekte van 1729 en 1730, die eene van de uitgebreidste is geweest, welke men tot dien tijd toe ooit had gezien: want zij doorliep Rusland, Polen, Hongarije, Duitschland, Zweden, Denemarken, de Nederlanden, Frankrijk, Engeland, Italië, Spanje en Mexico. De winter van 1728 was even streng geweest als die van 1709, het voorjaar was koud en windrig; de zomer en herfst waren zeer veranderlijk. De beide eerste maanden van 1729 waren zeer vochtig; en toen ontstond de ziekte, die bijna zonder onderscheid van ouderdom, sekse staat of gemoedsgeardheid alle menschen aantastte, het meest echter die van den middelbaren leeftijd, en minder de kinderen; eene aderlating in het begin gedaan, deed veel goed; verhittende middelen waren altijd nadeelig. De ziekte was niet zoo hevig in Zwitserland, maar in Londen, Parijs, Spanje en Italië rukte zij velen weg: te Ferrara en Ravenna, de laagste en meest moerasrige plaatsen van Italië, was zij zoo hoosaardig, dat de Magistraat van Bologna welgerde de vlugtelingen uit dezelve op te nemen: — te Londen stierven in het midden van November in ééne week 908 menschen, en de ziekte maakte daar meer verwoesting, dan de pest van 1665.

In 1733 en 1734 doorliep dezelfde ziekte op nieuw de zoo even genoemde Landen, en duurde nog voort gedurende de 3 volgende jaren; zij ontstond weder, even als bijna alle vroegere, in het Noord-Oosten van Europa, of misschien wel van Azië, en ging langzamerhand voort naar het Zuid-Westen. De koorts begon met huivering, duizeligheid, pijn in het hoofd, in de borst en in den rug; de pols was snel, en de eetlust verloren; bij de meesten was er in den eersten tijd eene zeer sterkere waterige afscheiding uit de oogen en de neus; vervolgens werd de keel zeer pijnlijk en gezwollen, en eerst den derden dag ontstond eenen hardnekkige en afmattende hoest, wanneer de koorts

verminderde: sommigen, vooral zij, wien men niet in het begin had adergelaten, kregen bloedige diarrhée. Meest alle zieken hadden neiging tot zweten hetgene veel verligte: anderen vorderden wegens een zwakker gestel, hartsterkende middelen. Zelfs scheen deze zoo algemeen heerschende ziekte ook de paarden en honden aan te tasten; blijkens verkuudheden en hevige hoest. — Zij vervolgdde haren weg, volgens de getuigenis van vele Schrijvers; met de snelheid van eenen voetganger. Zij verscheen in October in Rusland; in het midden van November in Polen en Saksen; van daar kwam zij in Duitschland, Zwitserland en de Nederlanden: in December vertoofde zij zich in Engeland en Schotland; Vlaanderen werd aangetast in het begin van Januarij: in het midden dier maand was zij te Parijs; en op het eind derzelve in Ierland. In Italië ontstond zij in Februarij: den 15den was zij te Livorno; en 14 dagen later te Napels en Madrid. Vervolgens ging zij over naar Amerika; eerst naar Nieuw-Engeland, en van daar zuidwaarts naar Barbados en Jamaica; toen, zuidwestwaarts keerende, verspreidde zij zich in Mexico en Peru, en terzelfden tijde in Afrika; overal hetzelfde karakter vertoonende als in Europa, als eene heerschende, en geenszins besmettelijke ziekte.

Na dus bijna vijf jaren lang de wereld doorloopen te hebben, verdween eindelijk deze Epidemie, om reeds 5 jaren later, namelijk op het einde van 1742, op nieuw te verschijnen; en hetgene opmerkelijk is, altijd beginnende in het Noord-Oosten van ons werelddeel, en voortgaande door Duitschland, Holland, Engeland, Frankrijk en Italië. Over het geheel waren toen de bloedontlastingen nadeelig en maakten de ziekte meer slepender: dezelve was overigens in het begin veel goedaardiger, dan vele vroegere, dewijl men over het algemeen rekende, dat er 1 stierf van de 1000 zieken; hoewel er te Rome 2000 menschen aan bezweken, «misschien alleen», zegt een gelijkijdig Schrijver, omdat de Geneesheeren in Italië er te spoedig bij waren met bloedontlastingen. — Het volgende jaar echter was dezelve in Frankrijk, waar zij toen het eerst den naam van *Grippe, petite peste* of *petit courrier* kreeg, en in Engeland meer hoosaardiger. Volgens Hexman stierven er te Londen verscheidene malen wel 1000 in ééne week; en toen was daar weder, wegens een meer ontstekingsachtig karakter, de aderlating noodzakelijk geworden.

Ook in 1758 was er eene dergelijke Epidemie op eenige plaatsen in Frankrijk en Engeland, echter veel minder algemeen; terwijl van dezelve door Schrijvers van andere Landen geene melding wordt gemaakt.

Maar in 1762 ontstond deze ziekte weder, en werd eene der uitgebreidste en hevigste van allen, die Europa hebben geteisterd. Zij begon in het Oosten van Europa, en doorliep vervolgens alle landen van het Westen. Te Weenen heerschte zij van Maart tot Mei, en tastte daar bijna alle menschen aan zonder onderscheid, zoodat nog geen twintigste gedeelte der inwoners van dezelve verschoond bleef. Spoedig volgden geheel Duitschland, Hongarije en Italië. De ziekte begon met zware hoofdpijn, verkoudheid, gebrek aan eetlust, aanhoudende koorts en droogheid der keel; dan ontstond er een drooge hoest, brandende dorst en borstbeklemming; bij de meesten was dezelve in drie of vier dagen voorbij, maar bij sommigen duurde zij verscheidene weken. Te Breslau stierven er 100 menschen gedurende Februarij, dat de ziekte daar heerschte.

Wij komen nu tot het derde merkwaardige tijdvak der Catarrhale Epidemiën, namelijk die van 1775, welke men het eerste *Influenza* heeft genoemd. Dezelve schijnt reeds op het eiland Bourbon, aan de andere zijde van den Evenaar, geheerscht te hebben, vóór zij zich in Europa vertoonde; ten blijkte, dat eene bijzondere luchtgesteldheid, en geenszins zekere nevels in sommige landen, de oorzaak was van derzelve ontstaan. Ook deze heeft bijna alle landen in ons werelddeel bezocht; in alles gelijk aan die van 1580 en 1733, maar minder moordende, dan de eerste. Zij begon met alle teekenen van verkoudheid, sterk niezen, pijn in het hoofd, in den rug, in de leden en zelfs in de borst; onophoudelijken hoest, maar van korten duur, en sterke afscheiding van scherpe stof uit den neus. Spoedig ontstond er eene vrij zware koorts; de jong was beslagen, en veel neiging tot slaap. Sommigen hadden vrij hevige oorpijn, die zich somtijds critisch tot eene verzwering zette; anderen ontsteking in de keel, die ook vaak in verettering overging. Bij de meesten ontstond reeds den 4den dag beterschap door een ruim zweet. De ziekte was zelden dooddelijk, ofschoon zij bijna niemand spaarde: grijsaards en kinderen leden het sterkst. Op het einde van het jaar met de veranderde weergesteldheid werd zij meer hoosaardig. Ook weder ditmaal werden, bijzonder in Engeland, de paarden en honden sterk aangetast, zonder dat er echter velen van stierven.

In 1780 heerschte weder dezelfde ziekte in Engeland, Frankrijk, Lotharingen en Vlaanderen; terwijl andere landen in Europa schijnen verschoond gebleven; zij verspreidde zich weder zeer algemeen, zoodat bijv. in Engeland (volgens de *Medical Transactions*) vier vijfde gedeelten der geheele bevolking werd aangetast; maar zij genas gemakkelijker, en meer door de natuur, dan door de kunst: de Epidemie bleef niet langer, dan zes weken in elke provincie, maar de recidieven waren zeer veelvuldig. Opmerkelijk is het, dat deze ziekte zich epidemisch vertoonde op het schip *de Atlas*, in September; terwijl het zeilde van Malakka naar Canton, hoewel er bij deszelfs vertrek van de eerstgenoemde haven geen spoor van bestond, toen hetzelfde te Canton aankwam, woedde daar de ziekte reeds sedert eenigen tijd, gelijk ook te Coromandel, met dezelfde teekens als in Europa, behalve dat er eene meer galachtige complicatie bij was.

De Epidemie van 1782 was weder veel meer verspreid over geheel Europa. Op den zeer warmen en droogen zomer van 1781 was een koude en natte herfst gevolgd; en in den winter heerschten vele rheumatische ontstekingsachtige ziekten. Den 2 Januarij bespeurde men te Petersburg eene buitengewone verandering in den Thermometer van Fahrenheit, die des avonds 350 onder nul teekenden, en den volgende morgen 50 boven nul; zoodat de dampkring in ééne nacht eene verandering onderging van 40 graden: — dienzelfden dag werden, volgens Vogel, veertig duizend menschen aangetast door eene Catarrhale Epidemie, die echter in weinige dagen weder voorbij was. — In de volgende maanden doorliep de ziekte Zweden, Denemarken en Saksen; men noemde dezelve toen *de Rus*; te Kopenhagen, Leipzig en Dresden stierven eenige menschen. Den 15 Maart ontstond zij te Konigsberg; in het midden van Mei reeds te Londen, waar zij zich ook spoedig algemeen verspreidde, dat men den 27sten het Tooneelgebouw van Drurylane moest sluiten, dewijl alle Acteurs ziek waren, en men ook geen uitzigt had op toeschouwers. — Ook in Mei kwam de Influenza te Praag, en 14 dagen later reeds te Weenen, in weinige dagen waren daar bijna allen er door aangetast, en gedurende zes weken, dat zij er heerschte, bleef naauwelijks het zede gedeelte der inwoners vrij. Derzelve aanval was zoo plotselijk, dat de Duitschers dezelve *Blitz-Katarr* noemden. — In dien zomer was zij zeer algemeen in ons Vaderland, en tastte zelfs de Nederlandsche en Engelsche vloeten aan; zoodat de onze, die na dien, in het vorige jaar, zoo roemrijk gewonnen slag bij Doggerbank nu weder was uitgelopen, allest om de Grippe weder de haven moest binnen vallen. — In den herfst vertoonde zich de Epidemie in geheel Italië, Spanje en Portugal.

In het jaar 1789 werd Oostenrijk, — in 1791 departement de la Haute Garonne in Frankrijk, — en in 1795 een groot gedeelte van Rusland weder door deze ziekte bezocht, die zich dus in die jaren geenszins zoodanig, als bij verscheidene vroegere epidemiën gezegd is, uitbreidde. Maar in 1802 won dezelve echter meer veld, vooral in Italië en Frankrijk, zoodat bijv. in Parijs de ziekte, sedert de Influenza in 1775, niet zoo algemeen was geweest; in het bijzonder leed hieronder de mindere klasse; echter liep dezelve over het geheel gemakkelijker en gunstiger af. — Misschien moet men ook geenszins alle ziekten, die na de eigenlijke Influenza van 1782 met dien naam bestempeld zijn, voor Influenza houden, dewijl die benaming toen een modewoord werd, zelfs bij de genees-

heeren, en in vele twijfelachtige gevallen eene goede vond en eene ezelsbrug was: toen echter later de atheïstische en, asiatische, koortsen, Typhus, en vele boosaardige en zenuwkoortsen, aan de orde van den dag waren, kwam dit woord geheel in onbruik. En wat doet ook de naam ter zake? In de Groninger epidemie van 1826 zijn er in het Stads Ziekenhuis 480 zenuwkoortsen waargenomen; de geneesheeren in de stad hadden niet eene enkele gezien.

Ook is er na dezen tijd nog geene eigenlijke epidemie der Influenza weder verschenen; ofschoon de geneesheer Most (in een stukje, getiteld *Influenza Europaea*, uitgeg. te Hamburg 1820) uit de geschiedenis eener geheele eeuw trachtte te bewijzen, dat deze ziekte, die een 20jarigen loop hield, in 1822 zoude terug keeren; en reeds de voorboden derzelve meenende te bespeuren, zulke met de niet zeer troostrijke woorden aankondigde: «Ik vrees dat door deze epidemie een groot gedeelte der volken van Europa, in het pijn en jammer, met ziekten en ellenden, ja met den dood, zullen bezocht worden:» en zelfs sprak van quarantaine-aanstellen, waarbij men onwillekeurig moest begripen te denken aan pest en gele koorts. Ondertusschen heeft de ziekte tot hiertoe zich laten wachten.

Wanneer men de vele beschrijvingen der Gripp-epidemiën naauwkeurig na gaat, (welke hier in te voegen de plaats niet was,) zal men ten duidelijkste zien, dat de vroegste ook tevens de hevigste en verderfelijste waren, en dat de sterfte bij de lateren, in weerwil der vaak grootere uitbreiding, meer en meer afnam: — voorzeker is ook de tegenwoordige stand der geneeskundige wetenschap, in geene vergelijking met dien, ik zeg niet van de 16de, maar zelfs van de 17de eeuw, toen de hijtende spottersrijen van Molière en anderen mees- teentijl juist en verdiend waren; dewijl de aard der ziekte naar het heerschende of geliefkoosde hield, — purgeer- of zwetstelsel moest geknoeid, en alleen daaruit het genezingsplan afgeleid worden. — Maar het is ook niet te erkennen, dat de aard van deze, even als van elke andere epidemie, oneindig gewijzigd wordt naar den tijd van het jaar, naar het verschil van landstreek, naar de heerschende ziektegesteldheid (*Const. stationaria*) en het gestel der lijders; en dat er dus niets dwazer is, dan vooraf te willen bepalen, of in zulk eene ziekte moet adergelaten, gepurgeerd, gezwet of versterkt worden. — De beste raad zal dus zijn, de beoordeeling hiervan over te laten aan de geneesheeren, wanneer eerst de ziekte er zal zijn; zich voor dezelve in acht te nemen, door dat zoo min als mogelijk is zich aan de lucht, vooral des avonds, bloot te stellen; bij het bespeuren der minste teekens van verkoudheid het bed te houden, en op eene zachte wijze de uitwaseming te bevorderen; en overigens ook de behandeling, zelve, zoo die mogt noodig zijn, geheel over te laten aan de geneesheeren; aan wien zulk eene zood algemeene heerschende, maar meest kort durende ziekte oneindig veel moeite en inspanning aanbrengt, maar weinig hoort. Groningen, den 5 Februarij 1837.

ARTIKELN VAN BADEN.

De groote raad van het kanton Friburg, wijzer dan de groote raden der kantons van Zwitserland, had den 31 Mei van het afgelopen jaar de artikelen der conferentie van Baden verworpen. Mgr. de bisschop van Lausanne, resident te Friburg, heeft daarvoor den grooten raad bedacht en een brief van den R. Vader, onder dagteekening van den 6 Julij h. ter hand gesteld, waarbij Z. H. de Magistraten van het kanton Friburg met hun besluit geluk wenscht. De groote raad heeft deze brief op den brief in deszelfs processe verbaal doen inlaten en Mgr. den bisschop verzocht om den heiligen Vader de uitdrukking binner gevoelens van achting en eerbied te betuigen. Zeker dagblad heeft de vergissing te gelijker tijd medegedeeld, dat Mgr. de bisschop van Friburg, den bevoorwaarden heer Cuffat, pastoor van Porrentruy, zou afgezet hebben; de valedictie van Mgr. den bisschop van Lausanne; verblijvende te Friburg, strek zich alleen uit, over de kantons Friburg, Vaud, Gebeve en Neufchatel. Het jura hangt af van den bisschop van Bazil, resident te Soleura.

Maastricht, den 3 Februdrij 1837.

In eenige Hollandsche dagbladen heb ik gelezen, dat het Z. M. behaagd heeft, ten gevolge van de getrouwe medewerking der stedelijke regering, van den opperbevelhebber dezer stad en de geestelijke overheid, de oude en prachtige Lieve Vrouwe kerk, onder zeer voordeelige voorwaarden, aan de Roomsche Katholijken, af te staan.

Meer bekend met deze zaak zal ik ten deze eene nadere opgaf doen.

Over ongeveer tien jaren hebben de bestuurders van de St. Nikolaas kerk, welke veel te klein is voor de Roomsche Katholijken van die parochie, een verzoek aan Z. M. gedaan, om tegen afstand van dat gebouw, in bezit gesteld te mogen worden, van de oude Lieve-Vrouwe kerk, welke over 14 eeuwen door onze voorouders gesticht is, sedert de reformatie, aan de R. K. ontzomen, en tot een militaire-magazijn is gebruikt; dit verzoek werd altoen toegestaan, onder voorwaarden dat de R. K. eene uitkeering van 12000 gulden aan 's Rijks kasse zouden doen. De Kerkenraad zich niet in de mogelijkheid bevindende deze betaling te doen, aangezien de aanzienlijke kosten, die men berekende noodig te zullen hebben om de oude vervallen kerk weder te herstellen, was verplicht Z. M. voor deze toekenning, onder die voorwaarden, te bedanken.

In het jaar 1835 werd de heer pastoor der parochie door de militaire genie aangezocht om een nader adres aan Z. M. te maken. Voornoemde genie rekende zulks in het belang van het gouvernement; omdat het gebouw een kostbaar pand in onderhoud was en voor een groot gedeelte voor dezelve onbruikbaar, maar dit verzoek werd afgewezen en tevens eene som van 15,000 gulden aan de genie beschikbaar gesteld, om het gebouw te doen restaureren, met last, om de oude form der kerk niet te krenken en alle oudheden en nog bestaande monumenten, zorgvuldig te bewaren.

Deze herstellingen zijn dan ook ten uitvoer gebragt, het dakwerk is gedeeltelijk gerepareerd; het bovenste van den toren, dat bouwvallig was, is gedeeltelijk afgebroken, eenige vensters en pleisterwerk vernieuwd; van binnen al de gewelven gewit en wat het opmerkelijkste is, men heeft het afbeeldsel der hemelvaart van Maria in het gewelf zeer netjes in die

verw en vergulding doen ophalen; de beelden der heiligen die gebroken en in hoeken verworpen lagen, doen herstellen en langs de muren plaatsen, en, nadat dit alles verrigt was, heeft men de kerk ter bezigtiging voor een ieder opengesteld, om als het ware, het oude verlangen tot bekoming van die kerk bij de ingezetenen, weder te verlevendigen.

Dit heeft dan ook plaats gehad; een derde verzoek is door het kerkbestuur aan Z. M. ingediend en deze reis wordt het verzoek door de provinciale en stedelijke autoriteiten ondersteund; en na een half jaar vertoeven, is het besluit van Z. M. ontvangen, waarbij in de ruiling van de twee kerkgebouwen wordt toegestemd, onder bepaling, dat door de R. K. de somme van 15,000 gulden, waarop al de voormelde herstellingen zijn geschat, moeten worden gerestitueerd en in 's Rijks kas gestort.

De Roomsche Katholijken zullen dus eindelijk weder in het bezit kunnen treden van hunne oude Lieve Vrouwe kerk, maar de bestaande zwaarigheden moeten eerst overwonnen worden. — De 15,000 gulden, die aan het rijk moeten betaald worden en dan de nog veel meer aanzienlijke sommen, die tot herstel der kerk en de inrigting voor de uitoefening van den godsdienst zullen benodigd wezen, moeten alvorens worden gevonden; de oude vloer, die veelal uit oude en onderscheidene fraaie grafsteenen bestond, is geheel uitgebroken en met straatsteenen belegd, en het herstel daarvan zal nog al wat kosten, en het is dus te voorzien, dat nog niet spoedig de R. K. godsdienst in de Lieve Vrouwe kerk zal worden uitgeoefend. De pastoor en kerkenraad hebben eene inschrijving geopend en eene kollekte gedaan, tot vinding der benodigde gelden; maar ik vrees, dat deze nog niet de gevraagde som door het Gouvernement hebben opgebracht, en geen wonder, de parochianen van St. Nikolaas maken slechts een vierde gedeelte der bevolking uit.

Vele aanzienlijke ingezetenen hebben de stad verlaten en andere zijn in hunne bestaansmiddelen en inkomsten, ten gevolge van den voortdurenden stand van zaken benadeeld, zoodat, indien door het Gouvernement geene aanzienlijke bijdragen wordt verleend, het te vreezen is, dat voormeld koninklijk besluit nog niet zoo spoedig effect zal sorteren. M. M.

176 KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE LOTERIJ.

VIERDE KLASSE.
1ste Lijst No. 22557, 12101, 10985, 17592 ieder f 1000.
2de Lijst No. 8784 f 1500; No. 10742 f 1000.

BEKENDMAKINGEN.

* De Notaris VAN RIET, resident te Deurne, Kanton Asten, Provincie Noord-Brabant, zal, voor zijn Privaat, op Woensdag, den 27 Februarij 1837, des middags, om twee ure, ten huize van WOUTER JANSSEN, in den Goeden Leeuw te Deurne, pmissie- neel en drie weken daarna, en dus op Woensdag, den 15 Maart daaraanvolgende, op uur en plaats voormeld, diffinitief Verkoopen:

Twee en een halve Klamp TIENDE, gelegen en geheven wordende te Deurne, sedert de laatste tien jaren, jaarlijks opgebracht hebbende f 282.00.
Nadere informatien te bekomen, ten Kantore van voornoemden Notaris.

* J. RUTJES, openbaar Onderwijzer en Kostschoolhouder te Duiven, Provincie Gelderland, verwtigt Onders en Voogden, die er belang in stellen om hunnen Kinderen of Pupillen eene regt CHRISTELIJKE OPVOEDING te doen genieten, dat hij met 1° April aanstaande, nog eenige Jonge Heeren, op zeer billijke voorwaarden, bij hem in den Kost kan opnemen.

Behalve datgene, wat op eene welingerigte School behoort onderwezen te worden, wordt bij hem ook grondig onderwijs gegeven in de FRANSCH E en HOOGDUI TSCH E TALEN, als ook in het TEEKENEN en PIANO- en ORGELSPELEN.

Men informere zich (zoo niet in persoon), met vrachtwijze brieven, bij den Hoog Eerw. Heer J. GERRITZEN, Oud-Aarts-priester van Gelderland en Pastoor te Duiven.

BEURSPRIJZEN.

Weenen, den 4 Febr.; 5 pCt. Metall. 104½; 4 pCt. 99½; 3 pCt. 75½; Bankacties 3 pCt. 1369.
Parijs, den 10 Februarij; 5 pCts. renten fr. 109.35, 3 pCts. fr. 79.65; Napelsche 98.00; Portugal 3 pCt. 31½; Spanje 26½; Passive 7½. Nieuwe Uitgest. 11½.
Londen, den 9 Febr.; 3 pCt. secans. 89½; Ardoins 24½; Uitgest. 10½; Passive 7; Portug. 5 pCt. 48½; 3 pCt. 30½, per 15 Febr. 30½; Holl. 2½ pCt. 54; dito 5 pCt. 103½, per 15 Febr. 103½; Golumb. 25; Brazilië 85½.
Antwerpen, den 11; Ardoins 24½, 25, 24½; Uitgest. 8½; Darmat. Loten 25; Russisch-Fransche Aand. van 500 fr. 221; Dito van 100 fr. 51 g.; België 100½ g. — Wissel: Amst. en Rott. ½ pCt. v.
AMSTERDAM, 12 Februarij. — EFFECTEN SOCIETEIT. — Ten half 5 ure. Integralen 53½. Ardoins 24½, ½, ½.
In Ardoins was eenige affaire. Het verhoogde merk deraelze van Antwerpen had hier geenen bijzonder gunstigen invloed, omdat daarin verscheidene posten tot realisatie van winst verleen verkocht.